

Vetoamus iäkkäiden ulkoiluoikeuden sisällyttämisestä itsemääräämislain säädöksiin

Ulkoilun on todettu olevan monipuolisesti fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja hyvinvointia tukevaa toimintaa. Se vähentää infektiosairauksiin sairastumista ja muistisairailla ihmisillä ahdistuneisuutta. Ulkoilu ylläpitää ja kohentaa toimintakykyä, virkistää mieltä ja antaa virikkeitä kaikille aisteille. Ulkoilu on osa tavanomaista päivittäistä elämää, joka yhdistää meidät ympäröivään maailmaan. Se on edellytys itsenäiselle elämälle. Ikäinstituutin syksyllä 2013 käynnistämä kansalaisaloite iäkkäiden laitoksissa asuvien ulkoiluoikeudesta vahvistaa perusoikeuksia.

Kohti ihmisarvoista kohtelua

Kansalaisaloite ulkoiluoikeudesta ympärivuorokautisessa hoidossa oleville iäkkäille ihmisille nosti esiin jo pitkään jatkuneen ulkoilupulan. Aloitteen tavoitteena oli saada oikeus ulkoiluun osaksi lakia *sosiaalihuollon asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta ja rajoitustoimenpiteiden käytön edellytyksistä* (itsemääräämisoikeuslaki).

Jonkun ryhmän edun vaatiminen lakisääteiseksi on viimeinen keino turvata heidän asemaansa yhteiskunnassa. Ympärivuorokautisten palveluiden piirissä asuvat iäkkäät ihmiset eivät pääsääntöisesti kykene itse valvomaan etuaan tai ajamaan sitä heikentyneen terveyden tai toimintakyvyn vuoksi. Juuri tästä syystä laki itsemääräämisoikeudesta pyrkii varmistamaan heidän ihmisarvoista kohteluaan.

Lakiluonnoksen säädökset ovat myös tästä syystä poikkeuksellisen yksityiskohtaisia. Laki tuo selkeyttä moneen asiaan ja on erittäin tervetullut. Siinä kuitenkin painottuu rajoittamisen toteuttaminen, ja itsemääräämisen vahvistaminen on paljolti avattu lakiluonnokseen liittyvässä taustamuistiossa eikä niinkään varsinaisissa pykäläehdotuksissa.

Lähes kaikki ympärivuorokautisen hoidon piirissä olevat ihmiset ovat ulkoilunsa suhteen täysin muiden avusta riippuvaisia. Eläkeläis- ja kansanterveysjärjestöt sekä monet muut tahot ovat vuosikymmeniä tienneet ympärivuorokautisessa hoidossa olevien ihmisten ulkoilupulan ja vieneet vapaaehtoisvoimin laitoksissa asuvia iäkkäitä ihmisiä ulkoilemaan. Yleensä tämä on sujunut hyvässä yhteisymmärryksessä, mutta työntekijöiden vähäinen tuki, puuttuvat ulkoiluvaatteet ja apuvälineet sekä asuinympäristön esteellisyys ovat toisinaan vaikeuttaneet tai estäneet ulkoilun kokonaan. Ongelmia on esiintynyt myös vastuu- ja vakuutuskykyksissä.

THL:n mukaan säännöllisen kotihoidon piirissä olevat ja ympärivuorokautisen hoidon piirissä asuvat ovat usein viikkoja tai kuukausia sisällä. Perustuslakiin kirjattu liikkumisvapaus on olennainen perusoikeus. Hoidon ja avun tarve ei perusoikeuksien eikä ihmisarvoisen vanhuuden näkökulmasta ole riittävä peruste evätä liikkumista ulkona.

Kansalaisaloite.fi toimintatapa haastava ikäihmisille

Kansalaisaloite jäi kauas 50 000 kannatusilmoituksen rajasta, jolla se olisi mennyt Eduskunnan käsiteltäväksi. Aloitteen allekirjoitti kuuden kuukauden aikana oikeusministeriön kansalaisaloite.fi verkkosivuilla tai paperisella lomakkeella yhteensä 15 904 ihmistä toukokuun määräpäivään mennessä. Sosiaalisessa mediassa aloite sai huomiota ja facebook-sivuilla sitä kannatti yli 7000 ihmistä.

Kansalaisaloite osoittautui iäkkäiden ihmisten näkökulmasta erittäin vaikeaksi toimintamuodoksi. Se vaatii verkkopankkitunnuksen tai hankalan paperisen lomakkeen täyttämisen. Yli 75-vuotiaista vain noin joka viidennellä on tietokone käytössään, ja vielä harvemmillä nettiyhteys. Monen näkö- tai kirjoituskyky on heikentynyt, joten lomakkeiden tulisi olla mahdollisimman helposti luettavia ja täytettäviä. Kansalaisaloite ei tällä hetkellä ota huomioon iäkkäiden ihmisten valtaosaa vaan se on eriarvoistava.

Vetoamme kansalaisaloitteen sisällön mukaisesti peruspalveluministeri Susanna Huoviseen ja Sosiaali- ja terveysministeriöön, jotta se vielä harkitsisi ulkoiluoikeuden sisällyttämistä itsemääräämislain säädöksiin. Samoin toivomme ministeriön nostavan ulkoilun merkitystä esiin suosituksissa, iäkkäitä koskevassa lainsäädännössä ja kehittämissuunnitelmissa. Vetoamme myös ministeriöön, jotta tietopohja palveluiden piirissä olevien iäkkäiden ihmisten ulkoilumahdollisuuksista ja siihen liittyvistä hyödyistä, resurssitarpeista ja kustannuksista vahvistuisi.

Tässä vielä yksi monista viesteistä, joita saimme ympäri Suomea. Sen kirjoittaja on 87-vuotias nainen:
"Palvelutaloissa ei ulkoiluteta ollenkaan vanhoja huonokuntoisia. Joten ehdotan, että tulisi lakisäätteiseksi."

Helsingissä 14.8.2014



föbundsdirektör Viveca Hagmark
Folkhälsans förbund rf



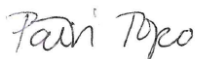
toiminnanjohtaja Jukka Salminen
Eläkeliitto



toiminnanjohtaja Timo Kokko
Eläkkeensaajien keskusliitto



toiminnanjohtaja Hannu Partanen
Eläkeläiset ry



johtaja Päivi Topo
Ikäinstituutin säätiö



toimitusjohtaja Veikko Korpela
Hengitysliitto



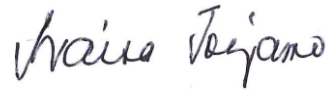
säätiön johtaja Eija Sorvari
Miina Sillanpään Säätiö



toiminnanjohtaja Eila Okkonen
Muistiliitto



toiminnanjohtaja Marja Tuomi
Omaishoitajat- ja läheiset liitto ry



toiminnanjohtaja Maisa Toljamo
Suomen Muistiasiantuntijat ry



puheenjohtaja Eeva Kainulainen
Suomen Senioriliike ry



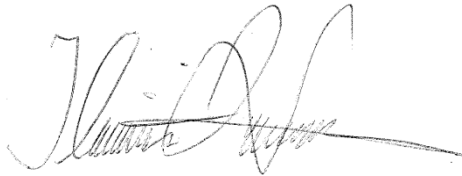
toiminnanjohtaja Virpi Dufva
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry



toimitusjohtaja Pentti Lemmetyinen
Suomen Settlementiliitto ry



puheenjohtaja Pirkko Ruuskanen-Parrukoski
Valtaa vanhuus -liike



ulkoiluaktivisti Ilmari Nurminen
Kansalaisaloitteen toinen allekirjoittaja